

Complexnummer: 519130

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Heyacker

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

519131, 519132, 526114

Woonplaats

Breda

Gemeente

Breda

Provincie

Noord-Brabant

Locatie van het hoofdoject

Galderseweg 7, 4836 AB te Breda

Complexomschrijving

Inleiding

"Heyacker". Rijksinrichting voor jongens bestaande uit de TUCHTSCHOOL met twee DIENSTWONINGEN. Ontwerp uit 1904-05 van rijksbouwmeester Willem Cornelis Metzelaar, in een sobere variant van de Chaletstijl. Uitbreidingen en wijzigingen vonden onder andere plaats in ca. 1960 aan de Galderseweg met een gymzaal en in ca. 1990 aan de achterkant met een nieuwe vleugel. Bij de laatste bouw kwamen alle oorspronkelijke cellen, isoleercellen, cachot en chambrettes te vervallen.

Genoemde uitbreidingen behoren niet tot het rijksmonument. Drie van dergelijke scholen werden verspreid in die tijd gebouwd. De andere twee zijn: "Eikenstein" in Zeist aan de Utrechtseweg 37 en "Op den Berg" in Amersfoort. De laatste is niet meer als zodanig in gebruik. Van deze drie is de tuchtschool Heyacker het meest authentiek.

Omschrijving

De tuchtschool ligt op een driehoekig perceel aan de rand van het bosrijke buitengebied van Breda met de voor- of noordwestgevel aan de Galderseweg. De school ligt van de weg af op de kop van een U-vormig plein bereikbaar via een rondlopende oprit, geflankeerd door de aan de weg gelegen dienstwoningen van de directeur aan de linkerkant en de hoofdonderwijzer aan de rechterkant. Beide dienstwoningen zijn aan de kant van het plein door een gang met de school verbonden. In de architectuur is een tweedeling te onderscheiden. Het representatieve deel voor directie, personeel en bezoekers bevindt zich aan de Galderseweg met een rijke vormgeving onder wolfdaken. Het zakelijke deel voor de gedetineerden ligt er achter rond een afgesloten binnenplaats en heeft een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

sobere vormgeving onder platte daken.

Waardering

Het complex van de tuchtschool "Heyacker" is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden: het complex is van belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het gevangeniswezen in de periode kort na 1900; het is van belang als bijzondere uitdrukking van de typologische ontwikkeling van de tuchtscholen. Het object heeft architectuurhistorische waarden: het is van bijzonder belang voor de geschiedenis van de justitie-architectuur; het is van bijzonder belang voor het oeuvre van de rijksbouwmeester W. C. Metzelaar. Ensemblewaarden: het heeft bijzondere betekenis wegens de wijze van inrichting en voorzieningen, met name de hiërarchische verhouding tussen hoofdgebouw en woningen. Gaafheid/herkenbaarheid: het object is van belang wegens de architectonische gaafheid van het exterieur. Zeldzaamheid: het is van belang als een der weinige gaaf bewaarde voorbeelden van een dergelijke tuchtschool.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 519131

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 mei 2002
Kadaster deel/nr 82830/34

Woonplaats* Breda
Gemeente* Breda
Provincie* Noord-Brabant

Locatiennaam Breda
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Ginneken
Sectie* H
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 1068

Omschrijving**

Inleiding

"Heyacker". Hoofdgebouw van de TUCHTSCHOOL, Rijksinrichting voor jongens. Ontwerp uit 1904-05 van rijksbouwmeester Willem Cornelis Metzelaar.

Omschrijving

Het representatieve tweelaagse hoofdgebouw van de tuchtschool heeft een T-vormige plattegrond onder uitkragende chaletachtige daken, belegd met rode geglazuurde Friese pannen met op de kop gesneden halfronde houten schijnsparanten steunend op consoles. De voorgevel aan het plein is vijf traveeën breed en symmetrisch van opzet. Boven de voordeur een gemetselde topgevel onder zadeldak. In het verlengde van dit gedeelte van het hoofdgebouw aan weerskanten een tweelaagse vleugel onder plat dak, met een ommuurde luchtplaats. Voor de laatste verbouwing bevonden zich hier aan weerskanten 16 isoleercellen en een cachot. Hierachter, rond de rechthoekige binnenplaats de zakelijke tweelaagse bijgebouwen met platte daken. Aan de zijkanten van de binnenplaats de les- en recreatiezalen en aan de achterkant parallel met het hoofdgebouw het 'slaaphuis'. Het slaaphuis, nu verbouwd tot leslokalen, heeft tien raamtraveeën aan de binnenplaats. Het bevatte oorspronkelijk 48 chambrettes.

Het opgaande werk van het hoofdgebouw, dienstwoningen en bijgebouwen bestaat uit paarsrode machinale baksteen gemetseld in kruisverband afgewisseld door horizontale rode banden met toepassing van natuursteen voor basement, dorpels en sluitstenen. Muuropeningen met segmentbogen. Houten kozijnen met samengestelde negenruits vensters. De gangen in de tuchtschool hebben gele tegelvloeren met een zwarte rand en een lambrizing van schoonmetselwerk waarin meerkleurige geglazuurde bakstenen zijn verwerkt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

Het complex van de tuchtschool "Heyacker" is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden: het complex is van belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het gevangeniswezen in de periode kort na 1900; het is van belang als bijzondere uitdrukking van de typologische ontwikkeling van de tuchtscholen. Het object heeft architectuurhistorische waarden: het is van bijzonder belang voor de geschiedenis van de justitie-architectuur; het is van bijzonder belang voor het oeuvre van de rijksbouwmeester W. C. Metzelaar. Ensemblewaarden: het heeft bijzondere betekenis wegens de wijze van inrichting en voorzieningen, met name de hiërarchische verhouding tussen hoofdgebouw en woningen. Gaafheid/herkenbaarheid: het object is van belang wegens de architectonische gaafheid van het exterieur. Zeldzaamheid: het is van belang als een der weinige gaaf bewaarde voorbeelden van een dergelijke tuchtschool.

Hoofdcategorie

Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen

Subcategorie

Gerechtsgebouw(E)

Functie

Tuchthuis

Monumentnummer*: 519132

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 mei 2002
Kadaster deel/nr 82830/48

Woonplaats* Breda
Gemeente* Breda
Provincie* Noord-Brabant

Locatiennaam Breda
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Ginneken
Sectie* H
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 1068

Omschrijving**

Inleiding

"Heyacker". DIRECTEURSWONING van de TUCHTSCHOOL, Rijksinrichting voor jongens, gelegen links van het hoofdgebouw. Ontwerp uit 1904-'05 van rijksbouwmeester Willem Cornelis Metzelaar.

Omschrijving

De tweelaagse dienstwoning voor de directeur, in architectuur spiegelbeeldig aan de onderwijzerswoning, heeft een rechthoekige plattegrond onder uitkragend chaletachtig dak belegd met rode geglaazuurde Friese pannen. Het dak heeft op de kop gesneden halfronde houten schijnsparanten steunend op consoles. Eigen voordeur aan het plein en een verbindingsgang onder plat dak naar het hoofdgebouw. De blinde achtergevel van de dienstwoningen grenst aan ommuurde luchtplaatsen. Inwendig onder andere een kamer-en-suite. Centraal in de woning een trap met schalmgat, leuning met wrong en balustrade met gedraaide balusters. De directeurswoning links van het hoofdgebouw is hoger opgetrokken dan die van de hoofdonderwijzer. Bovendien heeft de directeurswoning aan de kant van de weg een uitgebouwde serre met erboven een balkon. Het opgaande werk van het hoofdgebouw, dienstwoningen en bijgebouwen bestaat uit paarsrode machinale baksteen gemetseld in kruisverband afgewisseld door horizontale rode banden met toepassing van natuursteen voor basement, dorpels en sluitstenen. Muuropeningen met segmentbogen. Houten kozijnen met samengestelde negenruits vensters.

Waardering

Het complex van de tuchtschool "Heyacker" is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden: het complex is van belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het gevangeniswezen in de periode kort na 1900; het is van belang als bijzondere

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

uitdrukking van de typologische ontwikkeling van de tuchtscholen. Het object heeft architectuurhistorische waarden: het is van bijzonder belang voor de geschiedenis van de justitie-architectuur; het is van bijzonder belang voor het oeuvre van de rijksbouwmeester W. C. Metzelaar. Ensemblewaarden: het heeft bijzondere betekenis wegens de wijze van inrichting en voorzieningen, met name de hiërarchische verhouding tussen hoofdgebouw en woningen. Gaafheid/herkenbaarheid: het object is van belang wegens de architectonische gaafheid van het exterieur. Zeldzaamheid: het is van belang als een der weinige gaaf bewaarde voorbeelden van een dergelijke tuchtschool.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Direkteurswoning

Monumentnummer*: 526114

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	10 mei 2002
Kadaster deel/nr	82675/154

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Breda	Breda	Noord-Brabant

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Breda	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ginneken	H			1068

*Omschrijving***

Inleiding

"Heyacker". ONDERWIJZERSWONING van de TUCHTSCHOOL, Rijksinrichting voor jongens, gelegen rechts van het hoofdgebouw.

Ontwerp uit 1904-'05 van rijksbouwmeester Willem Cornelis Metzelaar.

Omschrijving

De tweelaagse onderwijzerswoning, in architectuur spiegelbeeldig aan de woning van de directeur, heeft een rechthoekige plattegrond onder uitkragend chaletachtig dak belegd met rode geglazuurde Friese pannen. Het dak heeft op de kop gesneden halfronde houten schijnsparanten steunend op consoles. Eigen voordeur aan het plein en een verbindingsgang onder plat dak naar het hoofdgebouw. De blinde achtergevel van de dienstwoningen grenst aan ommuurde luchtplaatsen. Inwendig onder andere een kamer-en-suite. Centraal in de woning een trap met schalmgat, leuning met wrong en balustrade met gedraaide balusters. Het opgaande werk van het hoofdgebouw, dienstwoningen en bijgebouwen bestaat uit paarsrode machinale baksteen gemetseld in kruisverband afgewisseld door horizontale rode banden met toepassing van natuursteen voor basement, dorpels en sluitstenen. Muuropeningen met segmentbogen. Houten kozijnen met samengestelde negenruits vensters.

Waardering

Het complex van de tuchtschool "Heyacker" is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden: het complex is van belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het gevangeniswezen in de periode kort na 1900; het is van belang als bijzondere uitdrukking van de typologische ontwikkeling van de tuchtscholen. Het object heeft architectuurhistorische waarden: het is van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bijzonder belang voor de geschiedenis van de justitie-architectuur; het is van bijzonder belang voor het oeuvre van de rijksbouwmeester W. C. Metzelaar. Ensemblewaarden: het heeft bijzondere betekenis wegens de wijze van inrichting en voorzieningen, met name de hiërarchische verhouding tussen hoofdgebouw en woningen. Gaafheid/herkenbaarheid: het object is van belang wegens de architectonische gaafheid van het exterieur. Zeldzaamheid: het is van belang als een der weinige gaaf bewaarde voorbeelden van een dergelijke tuchtschool.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Onderwijzerswoning